

Μέχρι τελικής πτώσης...

Του Κώστα Στούπα

Το 1996 ο Γ.Δ. του ελληνικού χρηματιστηρίου ήταν στις 800 μονάδες, το '97 ανέβηκε στις 1.800 και έπεσε στις 1.400. Το '98 ανέβηκε στις 2.800 και διόρθωσε μέχρι τις 1.800 και το '99 ξεκίνησε από τις 2.800, κορύφωσε στις 6.400, διόρθωσε μέχρι τις 4.800 και έκλεισε στις 5.500 μονάδες...

Στις αρχές του 1999 κανένας δεν άντεχε να ακούει τον γείτονα να παινεύεται για τα κέρδη του στο χρηματιστήριο.

Μετά από 2-3 χρόνια ανόδου οι χαμένοι ήταν ελάχιστοι και οι πιο κερδισμένοι ήταν όσοι αγόραζαν περισσότερες μετοχές σε κάθε πισωγύρισμα της αγοράς.

Οι περισσότεροι από τους συστηματικά ασχολούμενους με το χρηματιστήριο στις αρχές του χρόνου κέρδιζαν όσα δεν είχαν κερδίσει σ' όλη τους τη ζωή.

Κώστας Στούπας

Αρκετοί ρενστοποίησαν για να εξασφαλίσουν τα κέρδη τους αλλά διαψεύστηκαν. Στο χρηματιστήριο συνέρρεαν όλο και περισσότεροι, όλο και πιο άσχετοι οι οποίοι κέρδιζαν ό,τι και να αγόραζαν και περιγελούσαν όσους έπαιρναν αποστάσεις ως συντηρητικούς.

Στα μέσα του 1999 οι περισσότεροι Έλληνες ήταν πλουσιότεροι από ποτέ στην ιστορία.

Ήταν η εποχή που οι αυτοκινητιστές πωλούσαν τις άδειες ταξί για να επενδύσουν στο χρηματιστήριο και υδραυλικοί, δημοσιογράφοι κ.ά. εγκατέλειπαν τις δουλειές τους για να ασχοληθούν επαγγελματικά με το χρηματιστήριο και ειδικά με το daytrading (αγοραπωλησίες εντός ημέρας).

Σε κανέναν δεν περνούσε από το μυαλό πως μια κοινωνία δεν μπορεί να σταθεί όρθια αν αποτελείται μόνο από πλούσιους traders και κανένας δεν έχει ανάγκη να εργαστεί σαν υδραυλικός,

αγρότης, μανάβης ή έστω επιχειρηματίας (αυτός που επινοεί, χρηματοδοτεί και οργανώνει την εργασία άλλων).

Είναι σαν σε μια βιοκοινότητα να υπάρχουν μόνο λιοντάρια και καθόλου γαζέλες, πρόβατα, τσαλαπετεινοί, σκαθάρια, βλάστηση κλπ.

Οι πιο άσχετοι έχασαν ό,τι είχαν κατά το πρώτο κύμα της πτώσης μέσα σε τέσσερις μέρες από τις 6.400 στις 5.500 μονάδες τον Σεπτέμβρη του '99. Οι περισσότεροι από τους συνετούς τα έχασαν αργότερα όταν προσπαθούσαν να βρουν τον πάτο σε ένα πηγάδι που ο πάτος προκύπτει όταν εξαντληθούν αυτοί που σκάβουν να τον βρουν.

Τι ήταν αυτό που λιγότερο το 1998, περισσότερο στις αρχές του 1999 και πολύ περισσότερο στα μέσα του ίδιου χρόνου οδηγούσε όλο και περισσότερους στην καταστροφή;

Η κινητήριος δύναμη της φρενίτιδας ήταν το αίσθημα της σχετικής στέρησης. Τουτέστιν: "...ο κουμπάρος άλλαξε αυτοκίνητο με τα κέρδη από το χρηματιστήριο ενώ οι γείτονες πήραν εξοχικό, εμείς γιατί δεν κάνουμε κάτι;"

Καθένας όλο και περισσότερο μετά το 1997 ένιωθε πως η θέση του στη νοητή ιεραρχία του κοινωνικού του περίγυρου υποβαθμιζόταν όχι από απώλειες περιουσίας αλλά γιατί η περιουσία κάποιων άλλων αυξανόταν και μαζί της αυξανόταν και το γόητρο με ό,τι συνέπειες έχει αυτό σε αρσενικά και θηλυκά πρωτεύοντα θηλαστικά.

Η σχετική στέρηση...

Η έννοια της σχετικής στέρησης είναι κοινωνιολογικός και ψυχολογικός όρος και διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον Stouffer το '49 στο έργο "The American Soldier" και αναπτύχθηκε περαιτέρω από τους Merton και Runciman.

Η έννοια της σχετικής στέρησης δεν έχει να κάνει με την ποσότητα των αγαθών που διαθέτει κάποιος αλλά με το αν νιώθει πως στερείται έναντι των άλλων.

Οι περισσότεροι άνθρωποι στα κατώτερα στρώματα της κοινωνίας είναι λιγότερο δυσαρεστημένοι από το σύστημα και άλλοι άνθρωποι πιο κοντά στην κορυφή είναι περισσότερο δυσαρεστημένοι από ό,τι η παρούσα θέση τους δικαιολογεί, υποστήριζε ο Runciman.

Η κινητήριος δύναμη της φρενίτιδας ήταν οι προσδοκίες του γρήγορου πλουτισμού σε συνδυασμό με το άγχος της διατήρησης της θέσης στην οικονομική και κοινωνική ιεραρχία του περιγυρου.

Η δεύτερη φάση

Κατά το κραχ του '99 στο δεύτερο εξάμηνο του έτους χάθηκε ο "αέρας", τα πραγματικά κεφάλαια χάθηκαν το 2000 όταν οι "δημαγωγοί" της αγοράς πλησίαζαν τους απελπισμένους και υπόσχονταν "κόλπα" επανάκτησης των χαμένων κερδών.

Φυσικά τα "κόλπα" δεν ήταν αποτελεσματικά και συνήθως αποσκοπούσαν στο να καταληστεύσουν από τους αδαείς ό,τι είχε απομείνει. Ότι έλαβε χώρα στην Ελλάδα το '99 έγινε και σε όλο τον κόσμο με το σκάσιμο της "φούσκας" των .com.

Οι κεντρικές τράπεζες για να συνεφέρουν την κατάσταση μηδένισαν τα επιτόκια και δημιουργήθηκε ένας ωκεανός ρευστότητας που επειδή πολλοί είχαν καεί στον χυλό των μετοχών κατευθύνθηκαν στα ακίνητα.

Η "φούσκα" των ακινήτων έσκασε το 2008, συμπαρασύροντας τις τράπεζες και τα υπόλοιπα. Επειδή τα επιτόκια δεν ήταν αρκετά έριξαν μέσα και τα προγράμματα ποσοτικής χαλάρωσης, δημιουργώντας μια καθολική "φούσκα" από την οποία όμως κάποιοι κέρδισαν περισσότερα από άλλους εγείροντας αισθήματα δυσανεξίας.

Η δυσανεξία από τις οικονομικές ανακατατάξεις (σχετική στέρηση) μαζί με τις μεταναστευτικές πιέσεις είναι τα κύσιμα του λαϊκισμού που απειλούν με κραχ το πολιτικό και οικονομικό σύστημα.

Ανέφερα εν περιλήψει την ιστορία του '99 γιατί έχει κάποιες αναλογίες με αυτό που συμβαίνει αυτή την ιστορική περίοδο με την άνοδο του λαϊκισμού.

Η έννοια της "σχετικής στέρησης" εν προκειμένω μια φορά έλαβε χώρα όταν η "φούσκα" του χρηματιστηρίου αύξανε τα περιουσιακά στοιχεία άνισα και μετά το 2008 όταν τα μείωνε άνισα. Καθώς βρισκόμαστε σε μια περίοδο "φούσκας" του παγκόσμιου χρέους είναι θέμα χρόνου να ξεκινήσει μια περίοδος μείωσης του χρέους.

Η μείωση του χρέους σημαίνει συγκράτηση της βελτίωσης της ευημερίας ή ακόμη και μείωση. Αυτή έχει αρχίσει ήδη να λαμβάνει χώρα με άνισο τρόπο. Εκεί εδράζεται η πηγή της δυσανεξίας που έχει γεμίσει τα κοινοβούλια και τις κυβερνήσεις με "παρατράγουδα".

Όταν υπάρχουν "πελάτες" που ζητάνε κάτι, η προσφορά θα προκύψει, στην αρχή πρόχειρη και μετά πιο οργανωμένη. Οι "πελάτες" σε αυτή τη φάση είναι οι δυσανεκτοί.

Οι δημιουργοί εμφανίζονται και τους υπόσχονται τα πάντα, από την τιμωρία πραγματικών και φανταστικών υπευθύνων μέχρι αποκατάσταση απωλειών.

Τι υπόσχονταν οι ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ στην Ελλάδα; Με ένα άρθρο και ένα νόμο κατάργηση των μνημονίων και επιστροφή στην προ του 2010 κατάσταση.

Τι υπόσχονται οι Σαβίνι-Γκριλο στην Ιταλία; Επιδόματα και μειώσεις φόρων. Κανείς δεν δίνει σημασία πως το ένα αναιρεί το άλλο.

Τι υπόσχεται ο Τραμπ; Καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας μέσω προστατευτισμού και μείωση φόρων. Η άνοδος των τιμών λόγω προστατευτισμού όμως θα μειώσει την αγοραστική δύναμη, θα καταργήσει άλλες καλοπληρωμένες θέσεις, ενώ το 2018 το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν το μεγαλύτερο σε καιρό ειρήνης...

Στην Ελλάδα η κυβέρνηση που θα διέγραφε μεγάλο μέρος του χρέους πανηγυρίζει γιατί βγαίνει στις αγορές με επιτόκιο 3,5% όταν το 2017 πέτυχε ανάπτυξη 1,5%. Για να μειώνεται το χρέος η ανάπτυξη πρέπει να είναι μεγαλύτερη από το επιτόκιο του χρέους...

Οι αισιόδοξοι υποστηρίζουν πως όταν έρθει ο λογαριασμός της διακυβέρνησης από τους λαϊκιστές οι λαοί θα τους "μαυρίσουν" στις εκλογές.

Οι απαισιόδοξοι υποστηρίζουν πως όταν έρθει ο λογαριασμός θα απομακρυνθούν από τους τωρινούς και θα αναζητήσουν άλλους ακόμη πιο ακραίους.

Η εμπειρία από τα χρηματιστήρια λέει πως η πλειοψηφία επιμένει μέχρι τελικής πτώσης. Μέχρι δηλ. που δεν θα έχει τίποτα να χάσει και θα αλλάξει η αναπαράσταση που έχει ο καθένας για την κοινωνία και τη θέση του εντός αυτής.

Ένα παράδειγμα το οποίο αναφέρει συχνά η στήλη τα τελευταία 20-25 χρόνια είναι αυτό της γάτας που γλείφει τη λίμα για να μαζέψει το αίμα που χάνει από τη γλώσσα της με αποτέλεσμα να χάνει

όλο και περισσότερο αίμα...

Σε αυτή τη φάση βρισκόμαστε...

08.02.2019

Πηγή: www.capital.gr/